

STILLHETEN ETTERPÅ

ARTIKKEL

Av: Carina Kaljord, KoRus - Nord

Etterlatte etter narkotikarelaterte dødsfall har stor risiko for langvarige sorg- og traumereaksjoner.

ETTERLATTE ETTER narkotikarelaterte dødsfall er en gruppe mennesker som hittil har fått liten oppmerksomhet både fra hjelpere, forskere og samfunnet for øvrig. – De etterlatte har stor risiko for langvarige sorg- og traumereaksjoner, og det kan ta lang tid før de finner tilbake til en hverdag som er til å leve med, sier professor Kari Dyregrov ved Høgskulen på Vestlandet. Hun leder forskningsprosjektet END – «Etterlatte ved narkotikarelatert død – i et recovery-perspektiv».

Hvert år dør om lag 270 personer i Norge på grunn av narkotikabruk. De etterlatte kan oppleve å fungere dårlig i hverdagen, fordi de har levd med langvarige belastninger forut for dødsfallet, som usikkerhet og fortvilelse, stigma, håp og avmakt. I tillegg skjer mange narkotikarelaterte dødsfall brått, noe som kan bidra til kompliserte sorgreaksjoner. Dette presenterer trolig et folkehelseproblem, understreker Dyregrov.

- Hvis vi tenker oss at bak hvert dødsfall befinner det seg opptil 15 etterlatte familiemedlemmer og nære venner som rammes, så snakker vi om flere tusen etterlatte som kan trenge viktig oppfølging, omsorg og hjelp for å komme videre med livene sine.

Forskningsprosjektet Dyregrov leder har fire hovedmål:

1. Fremskaffe ny kunnskap og forståelse rundt konsekvensene av narkotikarelaterte dødsfall for nære etterlatte.
2. Fremskaffe ny kunnskap om helse- og sosialtjenestenes innsats overfor nære etterlatte.
3. Foreslå nye handlingsalternativer og tiltak for å bedre etterlattes helse og livskvalitet.
4. Bidra til samfunnets diskurs om ruspolitiske spørsmål og redusere stigma.

Professor Kari Dyregrov er prosjektleder forskningsprosjektet END – «Etterlatte ved narkotikarelatert død».

Åpenbare behov

– Både i Nasjonal overdosestrategi 2014–2017 og i Opptrappingsplanen for rusfeltet 2016–2020 blir det påpekt behov for tiltak for å bedre hjelpetilbudet til etterlatte etter narkotikarelatert død. Likevel er det lite forskning som dokumenterer hvordan de har det, og hvilken hjelp og støtte etterlatte mottar i forhold til opplevde behov. Det presiseres også i Opptrappingsplanen for rusfeltet (2016–2020) at «Brukernes og pårørendes egne erfaringer og kompetanse skal vektlegges sterkere i utforming av tjenestetilbudene til disse målgruppene, både på individ- og systemnivå».

– I den grad det eksisterer hjelpetilbud for de etterlatte i dag, er det bare i svært liten grad basert på deres erfaringer og hjelpebehov. Vi vet også lite om hvilke tiltak som eksisterer, og hva som bidrar til økt mest-

*Rundt hvert dødsfall kan man se for seg at det er opptil 15 etterlatte familiemedlemmer og nære venner som rammes. De trenger oppfølging, omsorg og hjelp for å komme videre med livene sine.
(Foto: Colourbox)*

ring for gruppen. Internasjonalt er etterlattes situasjon kun undersøkt i én studie fra USA og England.

Etterlatte deltar i forskningen

For å øke prosjektets relevans, nytteverdi og kvalitet, og for å få nye perspektiver i studiene, deltar fire erfaringskonsulenter i prosjektgruppen gjennom hele forskningsprosessen. Dette er etterlatte som selv har mistet en nærstående ved narkotikarelatert død. I løpet av 2018 rekrutterte prosjektet hele 255 etterlatte familiemedlemmer og nære venner til å svare på en spørreundersøkelse om oppfølging og behov.

– Erfaringskonsulentene våre gjorde en formidabel jobb både med å gi innspill til selve spørreskjemaet, og ikke minst med å få rekruttert så mange som svarte på undersøkelsen.

Dette er dermed den største internasjonale studien der etterlatte blir spurt om hvordan de har det og hva de trenger. Siden temaet nærmest er uutforsket på verdensbasis, er hele END-prosjektet allerede det største i sitt slag i verden, forteller prosjektlederen.

– Høsten 2018 deltok 14 foreldre i dybdeintervjuer, mens vi våren 2019 skal intervjuer søsken og nære venner.

Bedre livskvalitet

Forskningsprosjektet består altså av fire delstudier, der spørreundersøkelsen er den ene. I studien om etterlattes ubetalte innsats for den rusavhengige mens

han/hun levde, er prosjektgruppen straks klare for utvelgelse av etterlatte søsken som skal delta i dybdeintervju.

– I studien om hvordan hjelpeapparatet møter etterlatte etter narkotikarelatert død, vil vi i 2019 intervju 120 hjelpere i seks casekommuner om blant annet hva som er suksesskriterier og hindringer for god oppfølging fra hjelpeapparatet. 2019 vil i all hovedsak bli brukt til å fullføre datainnsamling, samtidig som man starter å analysere og publisere data. Prosjektgruppen samarbeider med Bergen kommune, norske brukerorganisasjoner og en stor gruppe nasjonale og internasjonale fageksperter på rus, stigma, traume, sorg, helse- og velferdstjenester og helsepolitikk.

– Hovedmålet med hele prosjektet er kort og godt å forbedre de etterlattes livskvalitet, sier professor og prosjektleder Kari Dyregrov.

Kilder:

Høgskulen på Vestlandet
<https://www.hvl.no/prosjekt/630749/>

Cristin (Current research information system in Norway)
<https://app.cristin.no/projects/show.jsf?id=630749>

Kronikken «Kompliseres sorgen for etterlatte etter narkotikarelaterte dødsfall?»
<https://nordnorskdebatt.no/article/kompliseres-sorgen-etterlatte>

Følg END-prosjektet på Facebook:
<https://www.facebook.com/groups/2261026617457645/>